

*Date despre mișcarea sindicală din România de la
începuturile ei și până în 1933*

- sinteză -

Evenimentele importante care au condus la emanciparea populației din România și au înlesnit apariția unor noi forme asociative ale muncitorilor au fost :

1821 – Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu

1848 – Revoluția din principatele române

1859 – Unirea Principatelor

1877 – Războiul de Independență

În România, ideea sindicală va pătrunde în masele muncitorești mai mult prin canalul socialist, ca o prelungire a ideii socialiste. Din această cauză, multă vreme în mintea celor mai mulți ideea sindicală se confundă cu ideea socialistă. George Strat 1938

Nașterea sindicalismului român va fi urmarea nemijlocită a două fapte concomitente și anume dezvoltarea tot mai intensă a capitalismului în forma sa industrială și pătrunderea ideii socialiste în centrele muncitorești din țară.

Primele asociații muncitorești au fost organizate de către Partidul Socialist (societatea tipografilor din București din anul 1887, poate fi considerată ca fiind prima în ordine cronologică).

Primele organizații nu sunt propriu-zis niște sindicate, ci mai degrabă societăți de ajutor mutual. Începând însă din anul 1904, ca urmare a activităților desfășurate de cercul socialist “România Muncitoare” o însemnată parte din meșteșugarii marilor orașe și mai ales muncitorii din porturi au fost câștigați ideii socialiste și prin aceasta însăși mișcării sindicale.

În congresele muncitorești din anul 1904 și 1911, meseriașii și salariații industriali: cer înființarea unei mișcări sindicale prin care interesele lor profesionale să fie expuse și apărate în lupta contra patronului.

Primul sindicat care a fost înființat în România a fost cel al tâmplarilor, în ziua de 18 iunie 1905, cu vreo 15-20 membri cărui îi urmă, puțin după aceea sindicatul cizmarilor și croitorilor.

Pe 18 iunie 2005 se împlinesc 100 de ani de la formarea primului sindicat din România.

Un an mai târziu, la congresul socialist din 26-28 aug. 1906 se constată existența a 30 de sindicate ce grupează 4466 de aderenți iar în 1907, 55 de sindicate cu 8470 de membri.

Organe de presă muncitorești :

Tipograful român 1865

Analele Tipografice 1869

Uvriatul 1872

Lucrătorul român 1872

Prima asociație de ajutor reciproc a fost creată la Brașov în anul 1846, de către lucrătorii tipografi.

1857 La Moldova Nouă, se pune bazele “ Asociației de ajutor reciproc a muncitorilor minieri ”

1872 Se înființează Asociația tuturor lucrătorilor din România, care își

propune să unească toți muncitorii din România.

1879 Tipografiile înființează “Societatea Generală a lucrătorilor tipografi din România: Deșteptarea”, care va fi constituită exclusiv din muncitori.

1881 Se pune pentru prima oară în discuție, de către această organizație a muncitorilor tipografi, introducerea unui contract de muncă care să fie impus tuturor patronilor din ramura respectivă.

1890 Primul an în care ziua de 1 Mai se sărbătorește în România

1884 În iulie, se desfășoară greva celor peste 1200 căruțași din portul Brăila

1887 În decembrie și în iulie, greva celor peste 1200 de muncitori ceferiști din București

1888 În februarie, greva celor 300 de ceferiști din Galați.

1888 În iunie – iulie, greva tipografilor

Obs.: Practica organizațiilor profesionale în timpul acțiunilor greviste din 1888 era aceeași cu cea a sindicatelor.

În statutele sindicatelor de atunci erau prevăzute: “să stabilească frăție și solidaritate între lucrători, să lupte pentru îmbunătățirea stării morale și materiale ale acestora.”

1893 Martie 31 – aprilie 3, se fondează PSDMR – Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România.

“Problema întăririi organizatorice și a procesului de organizare sindicală a constituit obiectivul Congresului al III –lea al PSDMR, ale cărui lucrări s-au ținut în zilele de 4-5 aprilie 1895

....Congresul a hotărât intensificarea și extinderea acțiunii de organizare a proletariatului în sindicate. În acest sens Congresul a însărcinat un membru din conducerea partidului, și anume pe Ion T. Banghereanu, cu îndrumarea muncitorilor în acțiunea de organizare a sindicatelor și de consolidare a lor . ”

În România în anii 1846 – 1892, s-au înființat 207 organizații profesionale, iar în anii 1893 – 1898, s-au mai înființat 233. Putem afirma că în ultimul deceniu al secolului al XIX – lea, în România a existat o amplă mișcare sindicală care s-a extins în rândul maselor muncitorești din mediul urban și a cuprins în special lucrătorii din industrie. Tot atunci începe și organizarea sindicală a lucrătorilor de la CFR, din minerit, mecanicii, metalurgiștii, lăcătușii, etc.

Militanți de stânga : Ioan C.Frimu, Alecu Constantinescu, Ștefan Gheorghiu, Cristian Racovski, Max Vexler, Leon Ghelerter, Ion Sion .

Evenimentul cel mai important pe linia centralizării organizațiilor sindicale muncitorești, la care se referea ziarul “Lumea Nouă ” l-a constituit înființarea în decembrie 1896 a Uniunii Sindicatelor Breslelor. În 1898 I.C. Frimu a fost ales președinte.

Uniunea sindicatelor breslelor a cuprins pe lângă unele sindicate muncitorești din București, și sindicate din alte orașe ale țării, ca de pildă, Galați, Craiova, etc. Aceasta s-a condus în activitatea sa după principiile formulate de programul social – democrației române. Înființarea Uniunii Sindicatelor Breslelor, a însemnat un pas înainte în direcția întăririi organizației sindicale muncitorești. Importanța sa constă în aceea că a exprimat (și într-o oarecare măsură a reușit) tendința de a uni organizațiile muncitorești într-o uniune centrală, cu un program comun de luptă.

Uniunea Sindicatului Breslelor a căpătat, an de an noi aderenți ,astfel că, într-un articol publicat în ziarul “Lumea Nouă ” în iulie 1887, se arată că Uniunea a ajuns să cuprindă 17 organizații sindicale, iar în 1899, 20 de org sindicale.

Între 1893 – 1899 s-au întreprins aproximativ 140 de activități greviste. Întrunirile greviștilor se țineau la sediile cluburilor muncitorești sau ale sindicatelor. În cluburile muncitorești, mai ales cu ocazia sărbătoririi zilei de 1 mai erau antrenați și muncitorii sindicalizați.

Cu ocazia zilelor de 1 Mai, sindicaliștii manifestau pentru :

- vot universal
- Dezvoltarea și întărirea solidarității internaționale a muncitorilor
- Repaus duminical
- Micșorarea impozitelor
- Încetarea bătăii în armată
- Salariu minim
- Legiferarea protecției muncii
- Introducerea impozitului progresiv

1 Mai 1893, în București au participat 16 organizații sindicale

Cărți despre semnificația zilei de 1 Mai :

“1 Mai în România, carte scrisă de Olimpiu Matichescu, Elena Georgescu, București 1973”

La sfârșitul anului 1901 se înființează cercul socialist “România Muncitoare”

1906 În iulie, Sindicatul lucrătorilor de încălțăminte din București avea 480 de membri. Sindicatul CFR București număra în 1906 peste 1000 de membri..Sindicatul muncitorilor de la Șantierul Naval Turnu Severin avea 500 de membri.

Între 1900 – 1904 au avut loc 119 greve, în 1905 au avut loc 122 greve, în 1906 au avut loc 340 de greve.

În 1906 :

- Greva celor 6000 de muncitori cizmari din București – aprilie
- Greva celor 1000 de muncitori tâmplari din București – mai, iunie
- Greva celor 7000 de mineri din Valea Jiului – august, septembrie

Conferința sindicatelor și a cercurilor socialiste din 29 iunie – 1 iulie 1907, Galați

Se înființează Comisia Generală a Sindicatelor din România – CGSR (de orientare comunistă)

Ordinea de zi :

- Darea de seamă morală și materială a CGSR
- Atitudinea față de corporații
- Tactica mișcării
- Presa mișcării
- Problema evreiască
- Congresul Internațional de la Stuttgart

Se înființează primele uniuni sindicale pe ramuri :

1907 – Uniunea Generală Sindicală a Chelnerilor din România

1908 – UGS a Lucrătorilor din Lemn

1908 – UGS a Lucrătorilor din Încălțăminte

1909 – UGS a Lucrătorilor Metalurgiști

1909 – UGS a muncitorilor de la CFR

Unele uniuni vor edita ziare proprii : ex CFR “Muncitorul căilor ferate”

Decembrie 1909 – Legea Orleanu – “Legea scelerată ”

Legea Orleanu : 20 decembrie 1909

Legea aceasta concepută sub impresia unei primejdii momentane nu numai că va întârzia cu mulți ani o dezvoltare mai intensă a sindicalismului dar va da lovitura mortală ideii de asociațiune. (**Organizația socială a muncitorilor din România – George Strat, prof.univ în perioada interbelică**)

- Legea ridică dreptul de asociere și de grevă tuturor funcționarilor și muncitorilor salariați ai statului
- Nu îngăduia existența contractului colectiv de muncă
- Avea ca scop suprimarea asociațiilor profesionale
- Sindicatele chiar dacă se înființau nu căpătau personalitate juridică, deci funcționau ilegal și erau considerate asociații anarhice

Ex:

Art.1 interzicerea dreptului de sindicalizare pentru toți salariații statului

Art.2 interzicerea dreptului la grevă pentru aceeași categorie, precum și pedepsirea instigatorilor

Reacția muncitorilor : marele miting de la 19 decembrie 1909 din sala “Dacia” din Buc.

1910 ianuarie 11 – grevă generală la chemarea CGSR (cauza principală a fost legea Orleanu)

1916 14/27 aug. activitatea org. politice și sindicale ale clasei muncitoare a fost interzisă ca urmare a intrării României în război .

1917 mai, peste 800 de muncitori de la atelierele CFR “Grivița” au încetat lucrul în condițiile în care Bucureștiul se afla sub ocupație germană.

1918 septembrie 1, muncitorii tipografi din Iași din org . “Unirea grafică ” deschid drumul revendicărilor pentru ca ziua de muncă să fie de 8 ore – se pare că au și reușit.

1918 octombrie 29, minerii de la Petroșani au declarat grevă generală, de asemenea aceștia și-au manifestat sprijinul în favoarea realizării României Mari.

1918 noiembrie 14, a apărut primul număr al ziarului „ Socialismul ”, organul Partidului Socialist și al Uniunii Sindicale. În această lună sindicatele și-au reluat activitatea legală pe teritoriul întregii țări.

Primii care au reluat activitatea sindicală, legală în București și au trecut la organizarea de acțiuni revendicative au fost muncitorii feroviari. La consfătuirea din 18 noiembrie (1 decembrie) 1918 a lucrătorilor din Atelierele CFR, Comitetul sindicatului ceferiștilor din București a hotărât să reînceapă activitatea pe baza vechilor statute ale organizației întrucât acestea corespundeau principiilor și scopurilor mișcării sindicale.

Sindicatele dispuneau de un număr important de gazete profesionale:

- Minerul
- Sfatul lucrătorilor în lemn și mobilă
- Munca grafică
- Ceferistul din Ardeal
- Buletinul sindicatului lucrătorilor și lucrătoarelor de croitorie din București
- Unirea grafică
- Gazeta funcționarilor din comerț și industrie
- Gutemberg
- Sfatul muncii
- Arbeiter Zeitung (Ziarul muncii)

Curente de opinie referitor la sindicate :

- Una dintre aceste păreri susținea că muncitorimea organizată trebuie să continue calea urmată înainte de război; mișcarea sindicală să fie o mișcare care să primească în sânul ei pe orice muncitor, indiferent de apartenența politică și să ducă lupta numai pentru

îmbunătățirea soartei imediate a muncitorilor; mărirea salariilor, reducerea orelor de muncă,etc.

- Această părere, opusă primei și care avea cei mai mulți aderenți, susținea că: sindicatele trebuie să fie “curat socialiste”, să lupte pentru dezrobirea completă a clasei muncitoare de sub jugul capitalist și să arate muncitorului că, oricât ar lupta pentru o mărire de salariu sau pentru o oră mai puțin de lucru, el nu va putea scăpa de exploatarea capitalistă. Cu alte cuvinte, sindicatele erau îndemnate să acorde în activitatea lor o însemnătate primordială propagandei, educației socialiste și luptei pentru transformarea societății și o importanță secundară luptei pentru îmbunătățiri economice imediate.
- În sfârșit, a treia concepție, avea la bază credința că transformarea societății burgheze se va face de către o minoritate conștientă și nu de masele largi ale clasei muncitoare și ale țărănimii. De aici se trăgea concluzia că această minoritate conștientă nu trebuia să-și irosească energia cu organizarea sindicatelor. Într-un cuvânt se neagă necesitatea organizării muncitorilor în sindicate. Această concepție era restrânsă la membrilor sindicatelor care îmărtășeau ideile grupurilor comuniste. Susținătorii ei considerau că după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, sindicatele în toate țările trebuie să formeze un partid unic socialist și să procedeze la înlăturarea clasei capitaliste. Negând orice rol al sindicatelor, adepții acestei concepții prezentau situația clasei muncitoare în mod denaturat.

“ Niciodată conștiința de clasă n-a fost mai vie în muncitorimea noastră și combativitatea ei mai mare ca în preajma anilor 1918-1920. ” prof.univ George Strat din perioada interbelică.

1918 26(13) decembrie, cei aproape 600 de tipografi din capitală au încetat lucrul și s-au îndreptat spre Ministerul Industriei și Comerțului, însoțind delegația pe care au desemnat-o să prezinte revendicările lor. În momentul în care au ajuns în Piața Teatrului Național, coloanele de muncitori au fost întâmpinate cu focuri de arme de către ofițerii și soldații Regimentului de vânători de munte postați din timp pe strada Câmpineanu. În Piața Teatrului Național au rămas zeci de morți și răniți din rândurile

muncitorilor care ceruse pâine și dreptate socială. Represiunile guvernului liberal de la 13 decembrie nu au dat rezultatele scontate de clasele conducătoare. Personalități marcante ale vieții culturale, artistice și politice ca Ion Slavici, Nicolae Tonitza, Gala Galaction, au condamnat cu asprime actul represiv al guvernului.

La 18 martie 1919, la chemarea sindicatelor, muncitorii de la trei uzine din Lupeni au încetat lucrul, revendicând mărirea rațiilor de alimente, îmbrăcăminte, etc. Numai după ce delegatul trimis de sindicatul minerilor la tratative a obținut garanția satisfacerii revendicărilor, muncitorii din Lupeni au reluat munca. Ulterior, ca urmare a refuzului direcțiunii de a satisface revendicările muncitorilor, greva a reizbucnit cuprinzând majoritatea întreprinderilor miniere din zona Petrița și Petroșani. Curând această grevă avea să cuprindă toată Valea Jiului.

25 mai – 16 iunie 1919 Se desfășoară greva ceferiștilor de la Atelierele CFR din București și i s-au alăturat ceferiștii din Ploiești, Câmpina, Pitești, Craiova, Turnu Severin, Timișoara, Constanța, Buzău, Brăila, Galați, Pașcani, Iași. Greva ceferiștilor s-a generalizat, atrăgând în luptă peste 20 000 de muncitori. Prima grevă generală de proporții din România. În urma acesteia ceferiștii au obținut sporuri salariale, indemnizații anuale pentru locuințe și ziua de lucru de 8 ore.

Pe 2 iulie 1919 izbucnește în Valea Prahovei greva petroliștilor : revendicări de natură economică. A durat 7 săptămâni și au participat 25 000 de greviști. Pe 17 aug. 1919 greva ia sfârșit.

Sintetizând rezultatele la care s-a ajuns după îndelungate și hotărâte acțiuni sindicale, Constantin Popovici, secretar al Comisiei Generale al Uniunii Sindicatelor din România, arăta : “Orele de lucru au scăzut, întreprinderile mari lucrează 8 ore pe zi. Marele vis sperat sau necrezut altădată e realizat. Salariile s-au urcat, demnitatea omenească a început să fie respectată...Muncitorimea stă azi pe un nivel de educație mai ridicat și cunoaște valoarea muncii și a căpătat încredere în sine.”

1919 februarie 6, moare I.C.Frimu în urma regimului de exterminare la care fusese supus în arest și a bolii căpătate în închisoare.

Uniunea muncitorilor mineri și topitori din Ardeal și Banat a fost constituită la 23 martie 1919. În această zi, 29 de delegați împuterniciți de cei 21 500 de mineri organizați în 12 sindicate , s-au întrunit în Conferința Minerilor – cel mai compact detașament muncitoresc de atunci din Transilvania – și au pus bazele Uniunii sindicale a muncitorilor mineri.

La 15 iulie 1919, a apărut primul număr al gazetei “Minerul” – organ de presă al Uniunii muncitorilor mineri și topitori din Ardeal și Banat. Dacă la sfârșitul anului 1919 Uniunea număra 31 de sindicate și peste 23000 de membri, în august 1920 ea cuprindea 52 de sindicate și aproape 35000 de membri.

1920 iulie, se constituie la Moscova , Consiliul Internațional al Sindicatelor Roșii

1920 octombrie, declanșarea grevei generale

Greva generală din 21 oct. 1920 – de sorginte bolșevică. În urma acesteia sindicatele au fost desființate, mișcarea sindicală de atunci număra 200 000 de membri. O dată cu sfârșirea grevei din 1920 se poate spune că și libertatea sindicală din România a încetat a mai exista. La un an după aceea, datorită legii Trancu – Iași din 26 mai 1921, mișcarea sindicală din România își va recăpăta din nou ființa. Legea va fi modificată ulterior de legea persoanelor juridice din 6 februarie 1924.

Conform acestei legi : sindicatul este o asociațiune care grupează minimum 10 persoane ce aparțin aceleași profesii, unei profesii similare sau conexe, și care are scopul de a studia și organiza apărarea intereselor profesionale fără a urmări distribuirea de beneficii

1920 sindicatele naționale “galbene”, au fost înființate cu sprijinul direct al Ministerului de Interne al cărui titular era G.Mârzescu. Scopul acestora era de a sparge unitatea

organizatorică și de acțiune a lucrătorilor și îndepărtarea acestora de ideologia bolșevică care la acel moment era în plină ofensivă. În primăvara și vara anului 1920, încurajate de autorități și subvenționate cu sume importante de stat, sindicatele așa-zis galbene cuprindeau aproximativ 8000 de membri proveniți mai ales din rândul funcționarilor.

La Câmpina funcționa un sindicat galben : Vulturul român

La Iași sindicatele galbene erau sub influența ziarului “Unirea ” și a lui A.C. Cuza.

În acest an (1920) a fost creat pentru prima dată în România un Minister al Muncii și Ocrotirilor Sociale – Monitorul Oficial nr.272 din 30 martie 1920 ,p 1533 – care să concentreze în cadrul unui singur organ legislația muncii și supravegherea aplicării ei.

Primul ministru al muncii din România a fost Grigore Trancu – Iași, el a fost și inițiatorul legii pentru reglementarea conflictelor colective de muncă - 1920. Legea a fost încă de la început puternic contestată de sindicate mai ales în acele circumstanțe în care muncitorii erau puternic influențați de evenimentele din octombrie 1917, din Rusia.

La 12 aug. 1920, sindicaliștii din capitală au organizat demonstrații : “Jos legea scelerată împreună cu autorul ei ”

Grigore Trancu-Iași : ministrul muncii în guvernul Alexandru Averescu, avea să consemneze că în martie-aprilie 1920 “erau numai în București câte 50-60 greve pe zi, deosebit de grevele din restul țării și mai ales de grevele din regiunea Jiului. ”

La demonstrația de la 1 mai 1920 din București ,au participat peste 80 000 de muncitori.

1921 S-a elaborat legea asupra sindicatelor. Prin această lege, guvernul a urmărit “pe de o parte să dea sindicatelor profesionale o dezvoltare cât mai mare și pe de altă parte de a le abate din calea primejdioasă și molipsitoare pe care s-au îndrumat unele din ele, adică acele sindicate care făceau totodată politică primejdioasă existenței statului.” Legea aceasta a fost un pas înainte pentru legislația socială din România.

La 8 mai 1921 se deschide lucrările Congresului Partidului Socialist.

La 11 mai 1921, Partidul Socialist se transformă în Partidul Comunist Român.

În anul 1925, în România erau :

- 6 uniuni patronale cu 45 sindicate
- 21 de uniuni sindicale cu 154 sindicate, o uniune mixtă cu 3 sindicate afiliate și 5 uniuni de liberi profesioniști.

Nr. membrilor sindicalizați în 1925:

- patronate 25 417
- sindicate 51 352

Grupul mixt:

- 17 998 muncitori
- 8150 liberi profesioniști

90 % din cei sindicalizați erau muncitori din industrie – cotigentele cele mai importante de muncitori sindicalizați se grupează mai ales în câteva mari centre miniere și metalurgice din Ardeal și Banat.

1929 Greva de la Lupeni

Crima de la Lupeni (Din Raportul prezentat în Congresul Confederației Generale a Muncii din România - 1931) : „Capitolul acesta trebuie înscris în istoria clasei muncitoare din România ca o nouă pagină, scrisă de astădată de guvernul democrației național-țăraniste cu sângele muncitorilor mineri de la Lupeni. Sunt cunoscute împrejurările în care prefectul județului Hunedoara, Rozvany, om de a lui Vaida, ajutat de agenții provocatori Munteanu și Buciumeanu, au provocat măcelul mai dinainte pregătit, în contra muncitorilor de la Lupeni organizați în sindicatele noastre. Se spera astfel ca pe ruinele sindicatelor existente și peste cadavrele conducătorilor noștri din Valea Jiului, să înceapă opera inițiată de oamenii lui Vaida : Înființarea de sindicate național – țărăniste.

În dimineața zilei de 6 august 1929, crima s-a produs.Oamenii regimului au dus la moartea prin împușcare și atac de baionetă a 23 de muncitori.O mulțime alții au fost răniți și rămași infirmi

pentru toată viața. Jertfele bravilor muncitori de pe Valea Jiului, jertfă care a îndoliat sufletele tuturor muncitorilor din întreaga țară, nu i-a înfricoșat.Ei n-au dezarmat moralicește(.....)Mai amintim că în urma crimei, în loc ca vinovații să-și primească pedeapsa, procesul s-a tot amânat și nici până azi dezbaterile n-au fost fixate...guvernul a apărut în mod cinic persoanele implicate, dovadă a faptului că anumiți oameni ai regimului, nu erau străini de cele puse la cale ”.

În 1931, între 4-7 ianuarie are loc Congresul Confederației Generale a Muncii din România. Din Raportul CGM 1926 – 1930, rezultă că organizația avea în structura ei 13 uniuni, 36 609 membri și un venit anual de 24 milioane lei .

La sfârșitul 1936 , CGM (Confederația Generală a Muncii)avea 14 uniuni, 310 sindicate cu 57 584 membri

În 1933, în România existau trei categorii de sindicate:

- sindicate comuniste (revoluționare)
- sindicate confederate (internaționala de la Amsterdam)
- sindicate independente

Consiliul General al Sindicatelor Unitare (comunist) - CGSU

Confederația Generală a Muncii (de orientare social – democrată) - CGM

Consiliul General al Sindicatelor Independente - CGSI

Sindicatul național – galbene

Principalele greve din România până înainte de Al-II-lea Război Mondial:

1853 Greva pantofarilor din Sibiu: prima grevă semnalată pe teritoriul României

- 1868 Greva muncitorilor din Portul Brăila
- 1888 Greva muncitorilor de la atelierele CFR București
- 1904 Greva generală a muncitorilor feroviari din Transilvania
- 1906 Greva minerilor din Valea Jiului
- 1919 Greva muncitorilor ceferiști din iunie
- 1919 Iulie – august, greva muncitorilor petroliști
- 1920 Prima grevă generală
- 1925 Greva muncitorilor forestieri din Valea Mureșului
- 1926 Greva muncitorilor de la Reșița
- 1929 Greva muncitorilor de la Lupeni
- 1933 Greva muncitorilor de la uzinele Lemaitre București (MBL)
- 1933 Greva de la fabrica “Saturn” din ianuarie, București: prima grevă cu ocuparea
fabricii de către muncitori
- 1933 Grevele muncitorilor ceferiști și petroliști care au culminat în ianuarie-februarie